

kvinnomtryck

nummer 1-2017

DEN
»RÖDA FARAN«

**Amineh
Kakabaveh**

BRÄNNHET MEN
INTE BRÄND

Jourbesöket

VÅGA VARA OBEKVÄM!

VI
KAPAR
MÄNNENS
STYVA
LINA

SEX?
NEJ TACK!
DEN FARLIGA (A)SEXUALITETEN

MOD
ATT GÅ MOT
STRÖMMEN

Vi är tjejer och kvinnor och
TUFFFAST

Omslag:

Amineh Kakabaveh

Omslagsfoto:

Severus Tenenbaum

Ansvarig utgivare: Zozan Inci.**Redaktör:** Unni Drougge**Skribenter i detta nummer:**

Marja Beckman, Unni Drougge, Ellinor Gotby Eriksson, Susanna Eriksson, Kristina Hultman, Zozan Inci, Colette van Luik, Elin Tjernström

Fotografer i detta nummer:

Marja Beckman, Severus Tenenbaum

Illustratör: Lisa Medin**Layout:** Marianne Engblom, Ateljé Idé.**Redaktionskollektiv:**

Unni Drougge, Anna Bergman, Linn Engblom, Marianne Engblom, Eva Engman, Maria Hane, Colette van Luik och Elin Tjernström

Tryckeri: Ätta.45 AB

Miljömärkt tryck.

Kvinnotryck utkommer med fyra nummer per år.

PRENUMERATION

Roks medlemsjourer, jourkvinnor och jourtjejer: 100 kr/år

Privatpersoner: 160 kr/år

Organisationer och företag: 240 kr/år

För kontakt med redaktionen samt prenumerationsärenden:

kvinnotryck@roks.se

Telefon: 08-442 99 30

Fatta vad modiga vi är!

I Brås nya trygghetsundersökning avslöjades att rädslan bland kvinnor och tjejer har ökat. Jaha, och? I en värld där politik och ekonomi styrs av män, som därmed tar sig rätten att med våld styra våra kroppar och våra liv vore det väl dumt att inte vara skraj. Men om vi vänder på steken. När vi nu lever så farligt som tjejer och kvinnor, borde vi inte då också tala om modet som krävs för att ens ta oss fram i livet?

VARENDAG BEHÖVER vi rusta oss för att möta de vanliga manliga makt-demonstrationerna. Vågar jag ha de här kläderna? Skita i smink? Vägra sköta grejer på jobbet som de manliga jobbarkompisarna slipper? Visa att jag blir förbannad när jag ideligen utsätts för sexistiska kommentarer och härskarfasoner? Säga nej till sex när jag inte har lust? Störa husfriden med krav på rättvis fördelning av markservicen? När vi behöver uppamma så mycket mod för att ta oss igenom vardagen – hur tuffa är vi inte då som har mod över till att deala med de riktigt seriösa skitsövlarna.

DET ÄR DETTA ÖVERSKOTT av mod som en gång blev de första byggstenarna till Roks jourverksamhet. Modet är också motorn som håller tjejjourerna och kvinnojourerna vid liv. För att inte tala om det ofta livsavgörande mod som behövs för att kontakta en jour. Just nu tar en kvinna steget att lämna en våldsam man. Just nu bestämmer sig en tjej som utsätts för våld i hederns namn för att gå in på en av tjejjourernas chattar och berätta. Just nu sätter sig en kvinna i Saudiarabien bakom ratten och river iväg fastän det där är förbjudet för kvinnor att köra bil. Och så snackas det om att mod är en manlig egenskap. De flesta män har ju inte ens klarat grundkursen.

NÄ, FATTA HUR SJUKT MODIGA VI ÄR!

UNNI DROUGGE

Redaktör

FOTO: JINI SOFIA

ILLUSTRATION: LISA MEDIN

14

NÄRKONTAKTEN

Sista striden. Hos peshmergagerillan stred **Amineh Kakabaveh** tillsammans med sina kamrater. I Vänsterpartiet måste hon strida mot kamraterna.

Sidan 14

AVTRYCK

4 Tess Asplund blev hyllad av en hel värld när hon ensam höjde näven mot demonstrerande nynazister. Själv känner hon sig inte ett dugg märkvärdig.

INZOOMAT

5 Hjältinnorna tar över. Fantastisk feminism i fiktion och action. Tjejeerna som räddar världen, **Maria Sveland** som laddar upp för nästa »Bitterfittan«, **Simona Ahrnstedt** som hottar upp den nya romancetrenden och mammorna som riskerar allt för barnen.

SPRÄNGLADDAT

12 Vårt nya sextabu är att inte ha sex. Ett flitigt och regelbundet sexliv är normen. Möt **Malin Bergman**, en av de få som vågat komma ut som asexuell.

NÄRKONTAKTEN

14 Amineh Kakabavehs brinnande engagemang för flickor som utsätts för våld i hederns namn gjorde henne brännmärkt i feminismens namn. Vad var det som hände?

VERKLIGHETSCHECKEN

20 Det är inte genom att vara medgörliga som Motala kvinnojour funnits i 25 år. De har överlevt för att de vågat vara obekväma. Kamp lönar sig!

FRITIDSLINJEN

22 Elise Karlssons nya roman, att bli spådd i podd, **Gerda Wegener**-utställning, StreetGäris och annat kulturellt aktuellt.

UTMÄRKT KULTURTANT

24 Artisten **Maxida Märak** har aldrig tålt orättvisor. Hon har heller inget behov av att bli älskad av alla. Därifrån kommer modet att kämpa för urinvånarnas rätt.

ROKSNYTT

18 Gott och blandat om vad som hänt och vad som komma skall.

TEMA: DET TAPPRÄ KÖNET

Männen bröstas sig och tröstar sig med bucklor och medaljer, men forskningen visar att kvinnorna är modigast. Läs om hur och varför.

Sidan 5-12

24

UTMÄRKT KULTURTANT

Tess öppnade världens ögon

Med knuten näve, stenansikte och oerhört mod ställde sig Tess Asplund i vägen när nazistiska Nordiska motståndsrörelsen demonstrerade på första maj i Borlänge förra året. David Lagerlöf lyfte sin kamera och bilden är numera att räkna som legendarisk. Hur ser hon på händelsen idag?

TEXT ELIN TJERNSTRÖM | ILLUSTRATION: MARTINA/ANUNDIS.COM

Anda sen 1989 har Tess haft ett engagemang och varit aktivist för samhällets utsatta. Kampandan har vuxit under åren och den 1 maj 2016 hade hon rest till Borlänge för att protestera mot Nordiska motståndsrörelsens demonstration. Att hon sen dess skulle få agera ikon för kampen mot nazismen var inget hon hade planerat. Exakt hur tankarna gick den där dagen minns hon heller inte. Hon kände bara

ilska, och kamplustan som tog över gjorde att hon stod där med en höjd hand.

– Det var en impulsiv grej och såhär i efterhand är jag glad att det inte blev bråk, säger hon. Egentligen var det ganska dumt eftersom jag inte visste hur de skulle reagera.

Att ställa sig framför ett tåg med nazister kräver ju mod, hur hittade du det?

– Jag har ju hållit på med den här kampen och demonstrationerna så länge, och för

mig är de, nazisterna, ondska. Jag kände bara att de inte ska få visa sitt hat ostört, vi ska visa att vi är fler. Vi som inte är rasister.

IKONSTATUSEN TESS FÅTT känner hon sig dock närmast generad över. Hon menar att hon bara är hon, och det här är frågor som hon brinner för. Men hon ser positivt på erfarenheten, speciellt eftersom utländska medier intresserade sig och insåg att högerextrema finns och verkar i Sverige. Det gav henne en kanal att nå ut om detta och öppna ögonen hos dem som lever även utanför Sveriges gränser.

– Sen är det många som kommit fram och tackat och sagt att det var bra gjort. Speciellt ungdomar.

För mig är nazisterna ondska. Jag kände bara att de inte ska få visa sitt hat ostört.

¡PARAR EL RACISMO!

MEN TESS HAR INTE, och vill inte, göra sig själv till frontfigur i kampen mot rasism. Hon menar att det finns de som gjort mycket mer än hon och att det är en kamp de tar tillsammans.

– Jag har sett det som att jag för vår gemensamma talan, alla vi som driver den här kampen tillsammans.

IDAG HAR DEN största uppståndelsen lagt sig, men Tess engagemang i sina medmänniskor fortsätter. Hon har precis lämnat jobbet på en kvinnojour för att arbeta på ett boende för ensamkommande flyktingbarn. Ett nytt sammanhang, men egentligen bara ytterligare en dimension i kampen för människors lika värde. Den kamp som Tess med sin knutna näve kommit att bli en sinnebild för.

INFLYTelserik men inte ensam

Tess rankades av BBC som en av förra årets mest inflytelserika kvinnor. Men hon vill inte ensam ta åt sig äran för en kamp som är gemensam.

Henne vill jag hylla

inzoomat

Vi som arbetat med det här numret av Kvinnotryck har valt varsin favorithjältinna.

FOTO: PRIVAT

Eva Engman, Iris, Luleå kvinnojour
Malala Yousafzai är en modig kvinna. Hon stod upp och kämpade för flickors rätt att få utbildning i Swatdalen, där talibanerna hade förbjudit flickor att gå i skolan. Hon vägrade lyda talibanernas förbud och utsattes därför för mordförsök, men överlevde. Hon har därefter fortsatt att arbeta mot flickors och kvinnors förtryck, och för utbildning för alla barn. Hon fick fredspriset 2014 för sitt modiga arbete.

FOTO: PRIVAT

Maria Hane, Norrköpings kvinnojour
Elisabeth Massi Fritz kämpar för en god sak och på ett beundransvärt sätt. Hon förbjöds själv att studera vidare av sin familj då det ansågs skada familjens heder om hon som ogift flyttade ensam, men hon trotsade familjen och flyttade själv till Stockholm för att studera juridik.

FOTO: PRIVAT

Anna Berglund, Lunds tjejjour
Nina Simone: »All I want is equality for my sister my brother my people and me.«
År 1963 dödades **Medgar Evers** i Mississippi och samma år fyra svarta flickor i en kyrkbombning i Alabama. Dåden utförda av Ku Klux Klan-medlemmar väckte stor ilska hos den svarta befolkningen i

USA – däribland Nina Simone. Med sin karriär på spel skrev hon »Mississippi Goddam« och konsekvensen blev att etablissemangen vände sig mot henne och att flertalet radiostationer vägrade att spela hennes musik. Hennes framgång blev aldrig densamma, men trots det är hon ihågkommen som en av de största svarta kvinnorna av sin tid. Med de senaste dödsskjutningarna av svarta pojkar, har låten blivit mer aktuell än någonsin och inspirerar än idag till att samla mod och stå upp för jämlikhet.

FOTO: IDG

Unni Drougge, redaktör
Simone Weil (1909–1943). Med sin stående uppmaning: Tänk själv! vägrade hon gå i flock. Flocken var alltid hjärntvättad, även politiska rörelser. Detta skrev hon om i pamfletten »Om de politiska partiernas avskaffande«. Men Weil var ingen skrivbordsrevolutionär, hon levde som hon lärde – slet på fälten med fattiga lantarbetare, stred som frivillig i spanska inbördeskriget och motarbetade **Hitler** medan folket lät sig förföras. Priset hon fick betala för sitt mod och sitt civilkurage var en alltför tidig död. Hon blev bara 34 år.

FOTO: PRIVAT

Elin Tjernström, Stockholms tjejjour
Margot Wallström. Hon har lyft den feministiska agendan i nya forum, även där det varit obekvämt.

FOTO: FRIDA EKMAN

Colette van Luik, Roks pressekreterare
Linnéa Claeson är 24 år, juridikstuderande och handbollsspelare på elitnivå. Dessutom är hon aktiv i sociala medier, vilket gör att hon, liksom majoriteten tjejer i hennes ålder idag, exponeras för män i alla åldrar som tar sig friheten att skriva snusk till henne. Linnéa Claeson är inte den första som vägrar ta skit, men det finns ingen som hanterat snuskgubbar i alla åldrar lika elegant som hon. Dessutom gör hon det med en blandning av humor, skarpsinne, juridisk kunskap och ursinne, både för att män ska förstå och för att kvinnor och tjejer ska våga säga ifrån. Följ hennes instagramkonto @assholesonline och förfäras, imponeras för att till sist skratta så att tårarna rinner åt hennes metoder att ta heder och ära av dem som trakasserar tjejer på nätet.

FOTO: VICTOR BROTT

Marianne Engblom, grafisk form
Molly Melching har med mod och tålamod spridit kunskap om mänskliga rättigheter med mera genom organisationen Tostan som hon grundade 1991. Som en följd av arbetet har över 7000 afrikanska byar valt att sluta med kvinnlig könsstympning. Hundratusentals flickor kan därmed leva sina liv utan allt det lidande som kvinnlig könsstympning medför. Molly Melching är nominerad till World's Children's Prize. I vår utses vinnaren vid en ceremoni i Mariefred.

Malala Yousafzai
FOTO: WIKIPEDIA

Elisabeth Massi Fritz
FOTO: ADVOKATBYRÅN EMF

Nina Simone
FOTO: WIKIPEDIA

Simone Weil
FOTO: WIKIPEDIA

Margot Wallström.
FOTO: WIKIPEDIA

Linnéa Claeson
FOTO: SVERIGES RADIO

Molly Melching
FOTO: BJÖRN WESTERDAHL

Män tar **äran** kvinnor tar **ansvar**

Myten om att mod och tapperhet är manliga företeelser kraschlandar i verkligheten. För där är kvinnor modigare. Men kvinnors mod styrs inte av svällande egon som skriker efter medaljer och publik. Därför skymms kvinnliga hjälteedåd av mäns behov av att visa sig på styva linan. Nu kapar vi linan.

TEXT: UNNI DROUGGE | ILLUSTRATION: LISA MEDIN

De två amerikanska psykologi-professorerna Selwyn W. Becker och Alice H. Eagly har gjort en jämförande studie av kvinnor och män som riskerat sina egna liv för att kunna rädda andras. Vad de fann var följande:

- Bland dem som hjälpte judar att gömma sig och fly undan Hitlers utrotningssjakt var majoriteten kvinnor. Dessa insatser medförde stor fara för deras eget liv och risken för upptäckt var ett ständigt hot. Många fick också sätta livet till.
- Vid njurdonationer är det flest kvinnor som donerar medan det är flest män som får en donerad njure.
- Volontärbetare som utan ekonomisk vinning ansluter sig till hjälporganisationer med posteringar i riskutsatta områden utgörs i betydligt högre grad av kvinnor än av män.

AV DEN OMFATTANDE studien går det också att utläsa skillnader i drivkrafterna bakom mäns respektive kvinnors heroiska bedrifter:

- Kvinnors val att gripa in för att rädda liv och minska lidande härrör som regel ur en inre övertygelse om vad som är mora-

liskt rätt, oavsett om denna stämmer överens med den rådande meningen. Initiativen är ofta individuella och agerandet sker med hänsyn till vad som bäst gynnar dem som befinner sig i nöd.

- När män visar hjältemod har de i avsevärt högre utsträckning stöd från

Patriarkatet har gjort kvinnor modigare, mentalt starkare och mera självständiga än män.

en organiserad grupp, exempelvis brandkåren, en polisstyrka eller ett militärförband. Män tycks också eftersträva en god belöning för sina insatser i form av utmärkelser, befordran och berömmelse. Motiven bakom deras hjältegarningar uppges ofta vara en vilja att tjäna en abstrakt högre makt, exempelvis nationen, folket, säkerheten, demokratin eller Gud.

GENERELLT ÄR MÄN dessutom benägna att ta risker som inte bara kan kosta deras eget utan även andras liv. Den bristande

riskbedömningen medför också att dödsolyckor bland män är mer än dubbelt så vanliga än bland kvinnor.

DET SOM STYR kvinnors och mäns olika beslutsprocesser och handlingsmönster när andras liv är i fara är dock ingen naturlag,

påpekar forskarna, utan går enkelt att härleda till könsrollsbundna förväntningar och begränsningar.

DESSA KÖNSROLLER som skapats och upprätthålls av patriarkatet har alltså gjort kvinnor modigare, mentalt starkare och mera självständiga än män, som enligt sin könsbestämda matris istället formats till bekräftelsesökande och auktoritetsbundna flockvarelser.

KANSKE ÄR DET INTE så konstigt att de då måste få trösta sig med sina fina medaljer.

kolla vad balla killar pappar (och som inte impar på tjejer)

Åka rullskridskor i bergochdalbana.
FOTO: THE META PICTURE

Supa sig ännu dummare
FOTO: PIXABAY

Spela bort sina pengar.
FOTO: SHUTTERSTOCK

Äta spindlar och småkryp.
FOTO: BEAR GRYLLS/DISCOVERY

Pappors våld och mammors mod

När en mamma blivit utsatt för våld av sin man eller hon vet att de gemensamma barnen blivit utsatta för våld av honom men detta antingen inte polisanmälts eller inte gått att bevisa i domstol uppstår en svår situation för henne. En situation som kräver mod. För vad gör en mamma när samhället inte vill eller kan se det våld hon och hennes barn blir utsatta för?

TEXT: SUSANNA ERIKSSON

Utgångspunkten för vårdnadsfrågor i Sverige i dag efter en separation är gemensam vårdnad. Trots att föräldrarna skiljs åt så ska de alltså dela på ansvaret för sina gemensamma barn. Inför beslut om vårdnad, boende och umgänge ska samtidigt barnets bästa vara avgörande och hänsyn ska tas till barnets vilja utifrån dess ålder och mognad, enligt reglerna i föräldrabalken. En av de omständigheter som ska tas med i bedömningen om vad som är barnets bästa är risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp. I majoriteten av alla vårdnadstvister beslutas om gemensam vårdnad.

utövat våld mot sin partner och sina barn gör honom, enligt socialtjänster och domstolar, inte nödvändigtvis till en olämplig vårdnadshavare. Inte ens när barnen själva vill att mamman ska ha ensam vårdnad. När domstolen beslutar att mamman ska ha ensam vårdnad i fall där det förekommit uppgifter om våld baserar domstolen ofta beslutet på att det skulle förekomma samarbetssvårigheter mellan vårdnadshavarna, inte på att barnen riskerar att fara illa.

SOM KVINNOJOURSRÖRELSEN vet hamnar mammor som vill skydda sina barn från deras våldsamma fäder i en

sina barn från den våldsamma pappan, inte följa domstolens beslut så kan hon tvingas betala vite. Sedan 2014 riskerar hon även att dömas för brottet »egenmäktighet med barn«, enligt reglerna i brottsbalken, om hon till exempel håller kvar barnen hos sig när det egentligen är dags för dem att bo hos pappan, något som kan ge fängelse. Finns det beaktansvärda skäl till kvarhållandet ses det dock inte som ett brott men domstolarna tolkar sällan den regeln till mammans fördel.

DET ÄR ALLTSA mycket modiga mammor som ibland till och med riskerar fängelsestraff när hon försöker ge sina barn det skydd samhället förvägrat dem.

Att pappan utövat våld mot sin partner och sina barn gör honom, enligt socialtjänster och domstolar, inte nödvändigtvis till en olämplig vårdnadshavare.

I de fall där det beslutas om ensam vårdnad är det oftast mamman som får vårdnaden.

VAD SOM DOCK visat sig gång efter annan av svenska forskare (Maria Eriksson, Linnéa Bruno med flera) är att det inte alls är ovanligt att det döms till gemensam vårdnad även i sådana fall där det förekommit uppgifter om våld mot antingen mamman eller barnen, eller rentav när pappan dömts för våldet. Att pappan

fälla. Forskaren Eva Diesen lyfter fram, i rapporten »Väld och vårdnad« som hon skrev 2016 på Roks uppdrag, att det inte alltid är strategiskt klokt av en mamma att polisanmäla våldet då det finns myter om att mammor falskeligen polisanmäler mannen bara för att få ensam vårdnad. Skulle hon polisanmäla och det inte leder till fällande dom tas det ofta till intäkt av både socialtjänsten och domstolen i vårdnadstvisten för att mannen inte utövat något våld. Skulle hon då, för att skydda

SUSANNA ERIKSSON ÄR JURIST, SPECIALISERAD INOM VÄLD, STRAFFRÄTT OCH FEMINISTISKA PERSPEKTIV PÅ JURIDIKEN. HON MEDVERKAR REGELBUNDET I KVINNOTRYCK.

SKYDDA BARNEN MOT LAGEN

Bilden illustrerar en nyhet då en mor sköt en man som bröt sig in i hemmet.

FOTO: OLEG VOLK

Litterär feminism

Kvinnotryck har talat med två populära författare som i sina romaner valt att framhäva kvinnors och tjejers styrka för att inspirera oss att vara lika starka i verkligheten.

TEXT UNNI DROUGGE

UTAN ROSA DRÖMMAR

I Hungerspelen är Amors pilar ute ur leken.

ILLUSTRATION: HEATHER ROONEY ART

Feministikonen Maria Sveland skildrar tjejer och kvinnor som på olika sätt gör motstånd mot patriarkatets inskränkning av deras livsutrymme.

Vad är det du främst vill spegla med dessa berättelser – det som sker eller det som borde ske?

– Jag tänker att de hör ihop – även om jag i flera av mina böcker sätter fingret på vissa missförhållanden i vårt samhälle så ligger det ju alltid en vrede och uppmaning till förändring bakom. »Bitterfittan« handlar om att se igenom myten om det jämställda Sverige som Sara växt upp med. Det finns strukturer och normer som gör det svårt för den enskilda mannen och kvinnan att leva och älska jämställt även om vi har de praktiska möjligheterna här i Sverige. Men förväntningarna och kraven på en mamma är trots allt fundamentalt

annorlunda än de som ställs på en pappa – ett kulturarv man inte gör sig fri från i första taget. Glappet mellan våra fina ideal och svårigheten i att omsätta dem i verklighet, gör att vi ändå lever ganska traditionellt de flesta av oss.

Finns det nån fiktiv hjältninna du själv hämtat styrka från?

– Inte direkt nån enskild, mer ett sammelsurium av de modiga, vackra kvinnoporträtt som jag läst genom åren. Däremot så tänker jag ofta på verkliga kvinnor i tidigare generationer som genom sin kamp fått utstå hat och förlöjliganden från omgivningen och hur de ändå fortsatt skriva, kämpa, leva. Ibland när det blåst hårda vindar har jag hämtat kraft från dem och tänkt att om de orkade så orkar jag också.

I april kommer uppföljaren till »Bitterfittan«, som när den kom ut blev en feministisk isbrytare. Har det blivit lättare eller svårare att föra fram ditt budskap under de tio år som passerat?

– När »Bitterfittan 1« kom ut fick jag mycket kritik från nyliberala skribenter som tyckte att jag var en offerkoftafeminist, att jag mobbade kärnfamiljen och var en dålig mamma som inte älskade mina barn, samt att jag borde skilja mig istället för att gnälla på äktenskapet. Idag verkar alla dessa vara upptagna med att klaga på ensamkommande flyktingbarn så kritiken och ilskan kommer nog från annat håll den här gången. Kanske från SD-anhängarna och dess outröttliga trollsvans på nätet som hatar alla kvinnor som tar plats. Vi får se.

KVINNLIG FRIHETSKAMP

Skriver om verkligheten och uppmanar till förändring.

FOTO: SAGA BERLIN

När hjälten är en kvinna måste världen brinna

Maria Nilson blir optimistisk av att studera pessimistisk populärfiktion. Åtminstone när det gäller feministiska förebilder. För det är i de populärkulturella fenomenen som verklighetens normbrott först brukar visa sig. Och i dystopierna är det flickorna som räddar världen.

TEXT UNNI DROUGGE

Med sitt brinnande intresse för mainstreamkulturens kvinnoskildringar har Maria Nilson, lektor i litteraturvetenskap, blivit en av många experter på underhållningsgenrer med låg status men desto större genomslag. Två nya trender har hon kunnat spåra i det rikhaltiga utbudet: Världen har blivit mörk och dystert, men de nya hjältarna är tjejer och kvinnor.

På vilka sätt är dessa hjältinnor goda förebilder, tycker du?

– Det positiva med dem är att de är aktiva och kämpar mot höga odds för att ta makten över sina livsvillkor. Vi ser att de kvinnliga karaktärerna blivit starkare, som i »The 100« och »Hungerspelen«. Visserligen hänger en del könsrolls-betingade attribut och ideal kvar, de är till exempel oftast unga med perfekta normkroppar och som regel finns också en heterosexuell romans med i bilden, men samtidigt har fler normöverskridande och subversiva kvinnokaraktärer börjat dyka upp utanför den breda mittfåran, kvinnor som är äldre, som är mutanter och varulvar och sticker av från utseendenormen. Idag kan också storsatsningar få handla om andra relationer än heterokärlek, som i »Modig«.

Maria Nilson har konstaterat att ett nytt kvinnoideal börjat gro till och med inom den konservativa romancegenren, där kvinnornas mål i livet mestadels

gått ut på att vinna en mans hjärta. Nu finns en växande våg av hbtq-romance, och inte ens vithetsnormen är längre allenarådande.

Speglar då populärfiktionens starkare kvinnogestalter ett ökat mod hos dagens unga kvinnor eller kan det vara tvärtom – att de behövs för att kunna fantisera sig bort från en alltmer begränsad spelplan?

– Både och, tror jag. Dessutom har allt fler börjat tröttna på stereotypa kvinnoporträtt. Och förlagen känner ju till det breda engagemanget hos unga för feministiska frågor.

Men hur väl lyckas fiktiva skildringar av kvinnligt mod också ingjuta verkligt mod hos publiken?

– På det kan jag bara ge ett svar: Har ingen aning! Men som mediekonsument behöver man nåt som utmanar och ger hopp men som inte heller ryggat för att beskriva verkligheten som den är.

POPULÄRKULTURENS PÄRLDYKARE

Maria Nilson är lektor i litteraturvetenskap vid Linnéuniversitetet på Institutionen för film och litteratur.

FOTO: PRIVAT

EN KVINNIG FRISTAD

Skriver om hjärta och smärta med feministiska tillsatser.

FOTO: ANNA-LENA AHLSTRÖM

Romancedrottningen Simona Ahrnstedt låter sina kvinnliga huvudpersoner bryta mot konventionerna, och därmed bryts också ny mark för romancegenren som sådan.

Vad fick dig att vilja ta ut svängarna och tuffa till dina romanfigurer?

– Jag är inspirerad av de författare i USA som faktiskt går i framkant när det gäller feminism, mångfald och komplexa samtidfrågor. I allt jag skriver utgår jag från mig själv, och eftersom jag är engagerad i en mängd frågor så reflekteras det i mitt skrivande. Romancegenren är en utmärkt genre att göra detta i, eftersom den är en kvinnobejakande fristad i ett patriarkalt samhälle.

Finns det nån fiktiv hjältinna som du själv hämtat styrka från?

– Min idol är Modesty Blaise. Alltid.

Vad vill du inspirera dina kvinnliga läsare till?

– Jag vill att mina läsare ska känna sig stärkta i vetskapen att de aldrig ska behöva förminska sig själva för att bli älskade. Att bli sedd och älskad, på ett jämställt och jämlikt sätt – det förtjänar alla kvinnor.

Det mest **FÖRBJUDNA**

Vem vågar säga nej till sex när ett aktivt sexliv är en viktig markör för lycka och framgång, och avsaknaden av det är något sjukt eller suspekt? Har sexuell avhållsamhet blivit vårt nya sextabu? Kvinnotryck har talat med en asexuell tjej och en sexbejakande psykolog. En sak är de överens om. Regler kring när och hur och OM vi ska ha sex gör ingen människa glad eller kåt.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON

Länge har det talats om sex som något man inte talar om. Men i själva verket har det väl aldrig talats så mycket om sex som nu. Folkets sexvanor undersöks med jämna mellanrum och resultaten basunerar ut i alla nyhetskanaler. Tips och anvisningar om hur sexlivet kan förbättras dyker ständigt upp i flödet. Idealet är ett regelbundet och frekvent sexliv, då det anses främja folkhälsan. Nyligen fick också Folkhälsoinstitutet i uppdrag av regeringen att göra en ny stor kartläggning av svenska folkets sexliv med anledning av den senare tidens larmrapporter som avslöjade att svenskarnas sexlust har minskat.

Hur mycket mod krävs inte då för att komma ut som asexuell bland dessa smattrande pekpinningar om den stora samhällsnyttan i att idka flitigt sexuellt umgänge?

DEN FÖRSTA undersökningen som nämnde asexualitet kom 1994, när man bad aids- och hiv-smittade homosexuella att svara på en värdenkät. Idag, 23 år senare, är asexualitet fortfarande en relativt osynlig läggning, och Nätverket för asexuella är på väg att plockas bort som medlemsgrupp hos RFSL till följd av den låga aktiviteten.

MALIN BERGMAN är en av få som ändå engagerar sig i frågor som rör asexuella. Hon visste redan vid sju, åtta års ålder att hon var annorlunda. När hon kom ut stöttades hon av familj och vänner, och lyckades bli av med de komplex som hon hunnit utveckla. Men den stora okunnighet som finns kring asexualitet gör att hon ofta blir missförstådd och ifrågasatt av omgivningen.

– En av mina före detta kollegor sa att hon »önskade att jag inte var sådan«. På nätet har folk kommenterat att jag minsann inte har testat att ligga med dem.

Enligt Malin Bergman förväntas asexuella vara beredda att redogöra för sin sexuella historik för vemhelst som blir nyfiken. Hon har själv fått

DE NYA NORMÖVERSKRIDARNA

I ett översexualiserat samhälle blir de asexuella en samhällsfara.

FOTO: RASTISLAV KOLESAR/ALAMY

existerar eller är ett sjukdomssymptom är dränerande.

– Det är svårt att slappna av när man hela tiden omringas av andras sexualitet. Särskilt om man, som jag, inte har någon, eller inte vill blanda in andra i den, säger Malin Bergman men påpekar samtidigt att internet har blivit en frizon för alla asexuella som ännu inte har kommit ut.

En av mina före detta kollegor sa att hon »önskade att jag inte var sådan«. På nätet har folk kommenterat att jag minsann inte har testat att ligga med dem.

frågor om hur många gånger hon har försökt ha sex, om hon har någon mental eller hormonell sjukdom, har blivit våldtagen eller är frireligiös.

ATT VÅGA STÅ UPP för sig själv när omgivningen säger att ens läggning inte

– Inom vårt community delar vi alla samma erfarenhet av att vara osynliga. Det är oftast en otrolig lättnad att hitta ordet för det som skavt så länge. Och att sen hitta andra som delar epitetet asexuell – det är ju ännu bättre, avslutar Malin.

Bottenrekordet: Nu har vi mindre sex än någonsin

Aftonbladet/United Minds studie visar ett historiskt bottenrekord. Jämfört med tidigare mätningar har svenskarna aldrig haft mindre sex än nu – och lusten minskar.
– Det är allvarliga siffror, säger professor Sven-Axel Månsson.

Sex säger inget om vem du är!

Tanja Suhinina är författare, psykolog och sexolog. Hon håller inte med om att samhället har en påtryckande attityd gällande sex.

Det folk reagerar på är nog att det har blivit mer och mer naket och sensationsinriktat i medier idag, men det är inte detsamma som faktiskt sex, säger **Tanja** och fortsätter:

- Jag tycker vi går mot ett konservativt och nymoralistiskt samhälle. Det ska självklart lyftas fram att det finns personer som inte mår bra av sex, men till saken hör ju att det också finns helt friska personer som hellre stannar hemma och ligger varje kväll än går ut och träffar vänner.

TANJA SUHININA MENAR att vi måste sluta tro att sex säger en massa om vem en person är. Det enda som är skadligt oavsett vilken sexualdrift du har är alla regler och begränsningar.

- Går du in på pressbyrån finns det säkert tio tidningar om hur man bakar en tårta, men inte en enda tidning som

Om du inte har sex är du en loser. Men du ska inte heller ha för mycket och du måste ha det på ett visst sätt.. ”

på ett neutralt sätt behandlar sex. Om du inte har sex är du en loser. Men du ska inte heller ha för mycket och du måste ha det på ett visst sätt. De sexuella handlingarna ska utföras i en viss ordning, man måste ha det en viss tid på dygnet, under en viss period i livet, säger hon.

FÖR ATT SLIPPA TABUBELÄGGNING åt något håll måste sexet i sig avdramatiseras, menar Tanja Suhinina.

- Det är viktigt att det forskas och informeras om sex. Tyvärr är många människor kritiska mot sexologiska undersökningar och tycker att man inte ska lägga sig i folks sovrumsvanor. Men hallå, vi har ju äktenskapslagstiftning i Sverige, är inte det värre i såna fall?

Aminehs kamp

Först en slöja fladdrande i vinden. Sen en röd fana. Och nu ett rött skynke. Så kan man se på Amineh Kakabavehs resa som började i en kurdisk bergsby, fortsatte med motståndskamp som ung peshmerga, och sen tog henne ändå in i Sveriges riksdag. Nu har den röda tråden i Aminehs liv visat sig vara en fräsande stubintråd som orsakat stort tumult i det politiska läger där hon hör hemma. Här ger Amineh Kakabaveh sin egen syn på sakernas tillstånd.

TEXT: KRISTINA HULTMAN | FOTO: SEVERUS TENENBAUM

Sitt första politiska tal fick Amineh Kakabaveh hålla som nybliven fjortonårig peshmerga inför en grupp ungdomar som anmält sig till gerillans vapenutbildning. »Du ska tala om flickornas rättigheter«, sa hennes överordnade. »Hur ska jag klara det?«, sa Amineh. Men det klarade hon. Året var 1987 och sen dess har mycket hänt i denna upprorsmakares liv. Ändå var det här nånstans som den gnista tändes som så småningom skulle leda till en uppmärksam politisk karriär.

TRETTIO ÅR SENARE har Amineh Kakabaveh flyttats ner till den svenska riksdagens B-lag, där den som inte är utskottsplacerad hamnar. Hennes enda möjlighet att utöva inflytande som rikspolitiker bortom tryckknappen i plenum är nu via den plats som ersättare hon har i EU-nämnden. Och att sitta som ersättare får man räkna med i början av en riksdagskarriär, men kanske inte efter nio år.

Vad var det som hände?

– Det som hände var att vänstern körde fast i kulturell relativism och antirasism, säger Amineh, och förklarar att när hon och andra med henne riktat kritik mot en kvinnosyn som de anser vara förtryckande, mot en fundamentalistisk religionsutövning som de ser som destruktiv, mot antisemitism och homofobi, då avfärdas det som nykolonialism och islamofobi.

– Vilket är exakt samma retorik som islamister använder när de försvarar sitt kvinnoförtryck! De slår bort kritiken med att den är rasistisk.

Det är därför som identitetspolitiken framstår som så problematisk för Amineh Kakabaveh. Vänstern har inte råd med den, menar hon. Och där står hon nu. Surt stirrande på vänsterns och feminismens heliga ko.

MEN LÅT OSS BACKA till våren 1993 då Amineh levde som ung politisk flykting i Västerås. Gudrun Schyman hade just blivit Vänsterpartiets partiledare och Amineh såg röda fanor vaja på ett första maj-möte, hörde Internationalen sjungas, och förstod av det hela att det rörde sig om ett socialistiskt parti, feministiskt dessutom, så hon gick med.

Socialist och feminist hade hon formats till sen barnsben och arbetarklass var hon ändå in i hjärteroten, efter att ha arbetat ute på fälten som barn. Sen hade gerillakriget mot Khomeini inletts och många av hennes kamrater, både kvinnor och män, hade stupat. Själv överlevde hon och nu skulle kampen föras vidare i Sverige.

Ändå tackade hon nej först, när Vänsterpartiet frågade om hon kunde tänka sig att stå på riksdagslistan. Hon höll på att starta en motsvarighet till den franska feministiska förortsrörelsen »Ni putes ni soumis«, vilket på svenska fick bli »Varken hora eller kuvad«.

FÖRST 2008 ANTOG hon erbjudandet. Att hennes målmedvetna kamp för flickor som lever i en hederskontext skulle ge henne bittra fiender inom de egna leden var inget som hon då kunde föreställa sig. Inte heller att hon skulle bli aktivt motarbetad av partikamrater, av andra feminister, medan stödet från icke-socialistiskt håll kom att bli desto starkare. Som när hon förra året hedrades med titeln »Årets svensk« av tidningen Fokus vars chef-

”

Världen har förändrats och det måste vi inse. Också den vänster som står upp mot kolonialism och rasism måste inse det.

redaktör Johan Hakelius garanterar en borgerlig linje. Och kanske är det där skon klämmer. Att frågan om våld i hederns namn engagerar så starkt och brett till höger om Vänsterpartiet, medan den blivit en allt hetare potatis för vänstersvurna i takt med att den utvecklats till ett vasst instrument för svenskhetens bevarande inom extremhögern. När hedersproblematiken fungerar som

tändväska på den främlingsfientliga opinion som socialister och feminister till varje pris vill släcka, varför då ta risken att spä på brasan? Nej, då känns det tryggare att varna för svartmålning när övergrepp begångna mot kvinnor i hederns namn kommer på tal, eller att låta den universella könsmaktsordningen, alla mäns våld mot kvinnor, få stå som förklaringsmodell.

NÄR AMINEH KAKABAVEH för ett par år sen slog larm om att muslimska fundamentalister alltmer kommit att begränsa flickors tillvaro i invandratäta förortsområden fick hon således några rejäla vänsterkrokar

och som får sin frihet kraftigt beskuren. Ska man kunna hjälpa dem måste man dessutom förstå den kulturella och politiska kontext som hedersnormer växer fram i.

ATT BLUNDA FÖR det samhällsproblem som förtryck i hederns namn utgör är dessutom i sig rasistiskt och diskriminerande, menar hon, och spänner blicken i mig innan hon förklarar varför det inte funkar att beskriva hedersproblematiken enbart ur ett »svenskt« perspektiv.

– Här i Sverige talas det med självklarhet om kvinnans rättigheter och om hennes egen vilja. Men vi hade ingen egen vilja. Förstår du? Så fort vi försökte uttrycka

den där egna viljan blev den nedtryckt, och rätt snart hade vi glömt att den ens kunde finnas där.

Det är detta kollektivistiska sätt att tänka och vara på som kolliderar med den svenska individualismen när våld i hederns namn blir synligt, menar Amineh. Kvinnor som lärt sig sen barnsben att inte vilja något för egen del möter ett samhälle som styrs av helt andra principer.

JAG TESTAR EN SAK som jag hört på Amineh. Om hur det kan vara att lämna sin familj och plötsligt kunna göra det man själv vill: »Du får egna pengar, ingen styr dig, och så kommer du tillbaka till behandlingshemmet och har köpt nio parfym«.

– Det där känner jag igen, säger hon, och minns hur hon själv kunde hitta jättedyra prylar inne hos tjejer som hon jobbade med under åren som socialarbetare och fick förklara att »en så där dyr grej har inte ens jag som har lön råd att köpa«. Några sålde sin kropp, för de visste inte hur de skulle vara. Det var tankeklashen som hade skapat kaos.

– Vad är förresten fri kärlek, fortsätter hon. Om du visar mannen att du vill njuta sexuellt, då finns risken att han frågar »var har du lärt dig detta?«. I en sån situation blir det väldigt svårt att njuta. Allt ska ju vara på hans villkor. Blir du våldtagen

I Sverige talas det om kvinnans egen vilja. ” Men om du visar mannen att du vill njuta sexuellt, då finns risken att han frågar »var har du lärt dig detta?«. Blir du då våldtagen inom äktenskapet, är det ingenting du berättar om.

för att bidra till en demonisering av specifika invandrargrupper. Själv ser hon saken ur ett annat perspektiv. Det är flickorna som ska ha stöd och skydd, menar hon. Det är de som idag betalar priset för den segregering som skapats på politisk nivå

Hedersfrågans tre linjer

1 Den sammanhållande linjen: Mäns våld mot kvinnor innefattar våld i hederns namn. Våld i hederns namn är ett av många uttryck för en globalt existerande strukturell könsmaktsordning som syftar till att förtrycka och underordna kvinnor. (Denna hållning överensstämmer med Roks ställningstagande.)

2 Den flersiktade linjen: Våld i hederns namn måste förstås som ett specifikt uttryck för kollektiv maktutövning i relation till kvinnor, samtidigt som det också är en del av mäns våld mot kvinnor. Att våldet även drabbar barn, män och hbtq-personer måste uppmärksammas, vilket gör att våld i hederns namn inte bara kan förstås som mäns våld mot kvinnor. (Detta är Amineh Kakabavehs perspektiv.)

3 Den uppdelande, potentiellt rasistiska, linjen: Våld i hederns namn är artskilt från mäns våld mot kvinnor i till exempel Sverige, och går inte att förstå inom en traditionell västerländsk ram. Våldet är kulturspecifikt och förekommer framför allt i Mellanöstern och särskilt i muslimska länder. Män och kvinnor i Sverige är i grunden jämställda, ett faktum som hotas av invandring från kulturer och länder där hedersnormer dominerar.

inom äktenskapet då, är det ingenting du berättar om.

AMINEH BLEV ALDRIG skolflicka i sin hemby, för hon behövdes i lantarbetet. Det var först som peshmerga som hon fick tid att studera och då med hjälp av **Rosa Luxemburg** och **Karl Marx**.

– Du kan inte ana hur många gånger jag skrivit av »Det kommunistiska manifestet« bara för att lära mig skriva, skrattar hon.

Med det i bagaget svingade hon sig genom svensk grundskola och gymnasium, och landade snyggt med en socionomexamen.

– Jag bodde i Botkyrka och jobbade som socialarbetare. Över hälften av flickorna jag kom i kontakt med hade utsatts för hedersbrott, och redan på SFI hade jag träffat tjejer som blivit bortgifta och hade flera barn, fast de inte ens fyllt tjugo.

Blev du förvånad över att så många flickor levde under förhållanden som påminde om din hemby och att våld i hederns namn var så utbredd i Sverige?

– Jag var så frustrerad. När de behövde hjälp och jag frågade på skolan om det inte fanns något man kunde göra, var det enda svar jag fick att det fanns en kurator. Det

var förresten den kuratorn som sa: »du borde bli socialarbetare Amineh«. Det var så det började.

IDAG FÖRKROPPSLIGAR Amineh Kakabaveh den konflikt som uppstått inom Vänsterpartiet och den feministiska rörelsen ur frågan om våld i hederns namn. Både i media och i sin självbiografi har hon utmanat sina kritiker och därmed blottat djupt liggande ideologiska mot-sättningar. Många i det riksdagsparti hon företräder tycks dessutom bara vänta på ett skäl att sparka ut henne.

Farligt nära kom hon förra året sen hon spridit ett nyhetsinslag om några klanledare från Afrikas horn som förberedde en affärsresa till Sverige, utan att inse att det var falskskyltat, gjort av unga högerextremister. Att Amineh genast pudlade avhöll inte motståndarna från att slå på stora trumman och anklaga henne för rasism, den retoriska figur som så effektivt underblåser all konflikt.

Själv tycker Amineh att rasism är en alldeles för grumlig lins att betrakta dagens globala orättvisor genom och inte alltid den mest relevanta. Många som idag flyr från olika delar av Afrika, Mellanöstern

Nyligen kom Amineh Kakabavehs självbiografi ut med titeln »Amineh, inte större än en kalasjnikov. Från peshmerga till riksdagsledamot«. Boken är skriven tillsammans med journalisten och författaren Johan Ohlson. I den kan man läsa om hur livet gestaltade sig för en ung socialistisk krigare i de kurdiska bergen, vad den iranska regimens krig mot »bergsturkarna« ledde till i form av lidande på nära håll och hur hon i dag ser på alla dem som offrade livet i kampen mot Khomeini.

Amineh Kakabaveh

ÅR: 44 (troligen).

ÅR: Socionom, kvinnorrättsaktivist och riksdagspolitiker.

BOR: I Skärholmen söder om Stockholm.

GÖR: Packar resväskan, räddar en förening och sitter i riksdagen.

VILL: Förändra världen, Sverige och Vänsterpartiet.

FEMINISTISKA FÖREBILDER: Grupp 8.

MOTTO: Att kunna se mig själv i spegeln.

och Asien har ju inte fördrivits av vita västerlänningar.

OCH ÄN ÄR INTE denna stridbara politiker och feminist utesluten ur det parti hon tillhör. Dessutom utövar hon faktiskt ett rätt så stort inflytande, trots marginaliseringen. Medan vi pratar blinkar det

Om Sverige skulle bli attackerat i morgon och människor riskerade att dö, då skulle jag kunna bära vapen igen.

från tevekanaler på mobildisplayen. Målmedveten som hon är har hon också skapat en möjlighet för riksdagens ledamöter att nätverka i arbetet mot diskriminering och förtryck i hederns namn och förankra frågan i sina respektive partier. I det arbetet har hon fått uppbackning av politiska tungviktare som den före detta talmannen **Per Westerberg** (m), före detta

EU-ministern **Birgitta Ohlsson** (l) och försvarsminister **Peter Hultqvist** (s).

Samtidigt är det med sorg hon konstaterar att liberala politiker idag är de som mest målmedvetet driver det opinionsbildande arbetet mot våld i hederns namn. Inte för att hon tycker att det är fel att **Annie Lööf** och **Jan Björklund** talar på **Fadimes** minnesdag. Men varför har inte frågan en lika självklar plats där hon har sitt ideologiska hjärta?

Hur ser du på framtiden?

– Tyvärr med oro. Enskilda regionala statsmakter utövar idag ett förtryck mot sina egna folk. Vi har talat så mycket i politiken om kolonialismens förödande konsekvenser, om västvärldens agerande i Mellanöstern, men vi har inte alls talat lika mycket om de regionala makterna som Iran, Turkiet och Saudi. Världen har förändrats och det måste vi inse. Också den vänster som står upp mot kolonialism och rasism måste inse det.

Du har varit gerillakämpe. Skulle du kunna bära vapen igen?

– Om Sverige skulle bli attackerat i morgon och människor riskerade att dö, då är svaret ja.

NÄR SAMTALET ÄR ÖVER och jag lämnar Riksdagen gör jag det med den politiska energi som **Aminah Kakabaveh** smittat mig med, men också med en gnagande känsla av oro. För med hela sin person, hela sin politiska hållning, bär denna socialist och feminist på ett sprängstoff som riktas just mot vår tid. Den politiska konflikt hon aktualiserar, en konflikt som ytterst grundar sig i den samhällsproblematisering hon synliggör, är nämligen långtifrån över.

Om skribenten...

Kristina Hultman är före detta frilansjournalist, samtalsledare och oberoende utredare med kvinnofrid som ett av sina expertområden. Hon har bland annat arbetat för Nationellt råd för kvinnofrid och på senare år riktat skarp kritik mot **Dan Josefsson** och mediernas sätt att rapportera om **Sture Bergwall**.

Min **modiga** mamma

När jag hör ordet mod förknippar jag det med en kvinna som har en väldigt stor och speciell plats i mitt hjärta och i mitt liv. Nämligen min mamma. Låt mig få ge er en bild av min mamma och varför just hon är den modigaste och starkaste människan och kvinnan jag känner.

SOM DE FLESTA AV ER kanske redan vet har jag mina rötter i norra Kurdistan vid gränsen till Syrien, där jag bodde fram tills jag var nio år tillsammans med min mamma och mina fem syskon. Eftersom min pappa var politiskt aktiv och kämpade för kurdernas mänskliga rättigheter satt han i turkiskt fängelse under större delen av min och mina fem syskons uppväxt. Det blev därför mamma som fick ansvara för att vår vardag skulle fungera, fastän hon varken hade jobb eller inkomst. Som tur var fanns mor- och farföräldrarna där för oss och stöttade mamma ekonomiskt, men också psykiskt.

Extra mycket stöd behövde hon när pappa väl släppts ur fängelset och tvingades fly till Europa för att inte bli mördad. I två år kom sen den turkiska polisen hem och trakasserade oss kväll efter kväll, med sina vapen riktade mot mamma och syskonen för att de skulle avslöja var pappa bodde.

När han lyckats bosätta sig i Sverige började den långa familjeåterföreningsprocessen. Efter två år fick vi uppehållstillstånd och kunde äntligen återförenas med pappa.

För att kunna försörja en hel familj med sex barn gav mina föräldrar och äldste bror upp sina egna möjligheter och drömmar. De startade en restaurang så att vår familj kunde få mat och tak över huvudet.

När jag tänker på hur mamma ” stått där rakryggad genom alla faror och omvälvningar inser jag att det är en gåva jag aldrig kommer att kunna återgälda.

NÄR JAG TÄNKER PÅ hur mamma stått där rakryggad genom alla dessa faror och omvälvningar inser jag att det är en gåva jag aldrig kommer att kunna återgälda. Och trots alla prövningar har hon alltid sett till att jag och mina syskon fått gå i skolan.

Idag är vi alla utbildade och har egna jobb.

En stor önskan jag dock alltid har haft är att min mamma en vacker dag skulle skaffa sig en utbildning och få ett eget jobb. Ett arbete som hon själv har valt och som hon jobbar med endast för sin egen skull. Att vara en självständig

kvinna både socialt och ekonomiskt har alltid varit en ledstjärna för mig. Därför har jag också velat att min mamma någon gång skulle få uppleva tillfredsställelsen i att få finnas till för sig själv och inte bara för andra.

FÖR TRE ÅR SEN BESTÄMDE mamma sig. På Komvux läste hon in en treårig gymnasial utbildning. Idag är hon undersköterska och jobbar på sjukhus. Hon älskar sitt jobb, för hon vill fortfarande hjälpa andra människor. Min 56-åriga mamma går numera till sitt jobb med samma rakryggade hållning som den hon hade när hon stod pall för krig, materiell nöd och upprepade dödshot för att till sist våga ta det stora klivet och börja om i ett nytt och främmande land, där hon hoppades kunna ge sina barn en bättre framtid. Då var jag bara nio år. Nu vet jag att hennes förhoppningar infriades. Och jag sträcker på ryggen av stolthet över att få kalla denna kvinna för min mamma. Det är av henne jag har lärt mig vad verkligt mod innebär och att allting är möjligt bara man går ur sin bekvämlighetszon och vågar ta risker, även risken att ibland misslyckas.

NU VET NI varifrån jag har fått mitt mod.

ZOZAN INCI
Ordförande i Roks

FOTO: PRIVAT

FOTO: FRIDA EKMAN

Vi måste våga vara mer

SÅ HÄR GJORDE VI

Motala kvinnojour kämpar som de flesta jourer med tuffa utmaningar och knappa resurser. I en småstad kan det dessutom vara svårare att ta en strid eftersom det inte går att försvinna in i anonymiteten. Men Motalas jourkvinnor har valt att inte fega ur. För de vet att det lönar sig att vara obekväm.

TEXT OCH FOTO: MARJA BECKMAN

Maria Dahl Karlgren och Tina Olby på Motala kvinnojour berättar hur det är att vara jourkvinna i en liten ort där du ofta känner både offer och förövare.

– Vi måste uppbringa mod varje dag, säger Maria Dahl Karlgren som är en av två anställda på kvinnojouren i Motala. Det händer ofta att hon och kollegan Sandra Kindström ber den andra att sitta med och lyssna när de exempelvis ska ringa familjerätten och argumentera för en kvinnas rätt i ett vårdnadsärende.

MARIA DAHL KARLGREN OCH TINA OLBY PÅ MOTALA KVINNOJOUR UPPVAKTAR ÄRLIGEN POLITIKER I HOPP OM ATT FÅ ÖKADE ANSLAG TILL JOUREN.

obekväma

Eftersom det är viktigt att behålla en god relation till myndighetspersonerna försöker de vara tillmötesgående och trevliga, men de stödsökande kvinnorna går alltid i första hand.

– Vi måste våga vara obekväma. Jag har suttit på många möten med kvinnor som har egen social problematik, till exempel missbruk. Hon blir sällan trodd och får höra att hon får skylla sig själv om hon blir slagen. Där måste vi våga gå in, vara obekväma och säga att det här är hennes rättigheter och skyldigheter, säger Maria.

– Enda sättet att flytta fram positionerna är att gå utanför sin egen bekvämlighetszon. Kamp lönar sig, det är min devis. Då kan något hända, säger Tina Olby, som är jourens ordförande.

VINTERSOLEN TITTAR FRAM i den lilla östgötska staden vid Vätterns strand. Här är det inte alltid lätt att vara obekvä. Folk tycker gärna saker bakom din rygg. Och hur är det att veta att grannen, eller en pappa i barnens fotbollslag har misshandlat sin fru? En av de vanligaste frågorna till jourkvinnorna är »hur orkar ni?».

– Jag skulle inte orka att inte jobba här! Jag vet ju att förövarna finns överallt, att det är någon på min gata, någon på förskolan. Då är det skönt att veta vilka de är, säger Maria.

EN ANNAN VANLIG FRÅGA är om de ofta blir hotade. I en liten stad blir de snabbt offentliga personer när de till exempel syns i lokaltidningen. Men de har inte upplevt några allvarliga hot, bara en pappa till en förövare som utövade »härskartekniker de luxe».

– Man kan slå sönder fönstret till jouren men jag tror att de tänker att vi är så jäkla tuffa så att vi ringer polisen direkt, då är det inte värt det, funderar Tina.

”

Jag skulle inte orka att **inte** jobba här! Jag vet ju att förövarna finns överallt, någon på min gata, någon på förskolan. Då är det skönt att veta vilka de är.

I ÅR HAR MOTALA kvinnojour funnits i 25 år.

Födelsedagen uppmärksammades med en utställning och två föreläsningar på biblioteket, samt ett evenemang i Motala Folkets hus på Kvinnodagen den 8 mars. På scenen stod Nour El Refai och den feministiska humorgruppen Stand Up Yours. Egentligen ägde födelsedagen rum redan den 23 januari. Det datumet år 1992 kläckte deltagare vid en kvinnokurs på den närliggande Bona folkhögskola idén om att starta en jour. Inför bildandet hölls ett möte i Folkets hus.

– Dit kom jag in som en allmänt intresserad person, berättar Tina Olby.

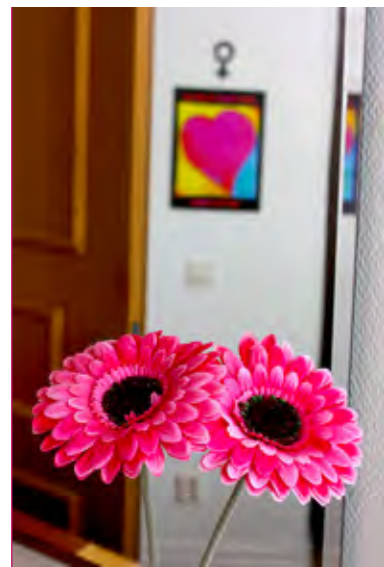
I början hade jouren ingen lokal utan träffade stödsökande kvinnor i sina bilar, på promenader eller i ett hörn på ett kafé. En personsökare tog emot samtalen. Jouren anslöt sig tidigt till Roks och organisationen var platt – alla skulle ta sitt eget ansvar.

Från att ha haft delad lägenhet och kontor har man nu ett fint kontor och ett skyddat boende med fyra rum på en annan adress. Den nya lägenheten ger boendemöjlighet för tre kvinnor, varav två med barn.

ATT DRIVA EN KVINNOJOUR innebär många strider som kan handla om såväl ekonomi som umgängesrätt. Många myndighetspersoner saknar kunskap om exempelvis psykiskt våld och är alltför måna om att göra »rätt» enligt regelboken. Jourkvinnorna har både gråtit och skrikit över domstolsbeslut.

Men några gånger händer det motsatta: En utredare förstår vad de har sagt och tar kvinnan och barnen på allvar.

– Då gråter vi av glädje! Men det är absurt att vi ska behöva bli glada bara för att en utredare gör sitt jobb, säger Maria.

MOTALA KVINNOJOUR

Grundades: 1992

Antal anställda: Två på heltid; Maria Dahl Karlgren och Sandra Kindström

Antal medlemmar: 23

Skyddat boende: Ja

Nya kontakter under förra året: Cirka 180 (relativt jämnt jämfört med föregående år)

BEGREPPET MOD ENLIGT SAOL

1. Tapperhet, kurage, fatta mod, samla moralisk styrka att kämpa vidare.

2. Sinnesstämning väl till mods; illa till mods

I vårdnadsutredningar uppmanar jouren kvinnorna att lyssna på sin magkänsla, medan myndigheterna är betydligt räddare för att ta ställning. »Konsekvensen blir att barnen blir försökskaniner. Experimentbarn kallar vi dem», säger **Maria Dahl Karlgren** frustrerat.

Konstnären, författaren och scenografen **Linda Spåmans** podd »Äkta spåman« är ett måste för den som har tröttnat på snackiga mainstream-poddar och som letar efter en frisk fläkt att fylla öronen med. Spåmans tarotkort öppnar upp för förunderliga samtal med ett stort spektrum av deltagare så som **Saga Becker**, **Kiki Danielsson**, **Ebba Witt-Brattström**, **Tone Schunnesson**, **Suzanne Osten**, med flera. Hennes genuint avslappnade intervjueteknik kombinerat med den fantasimasserande prägeln har en avväpnande effekt på intervjupersonerna. På frågan om vem hon själv helst skulle vilja intervjuas av svarar Linda Spåman talkshow-gurun **Oprah Winfrey**, och hon skulle inte protestera om det mötet innehöll en spå-session.

– Tarotkorten är perfekta att använda som verktyg i ett samtal, oavsett vad man tycker om new age, magi eller spådom, säger hon.

FOTO: PRIVAT ILLUSTRATION: LINDA SPÅMAN

En poddsuccé skriven i stjärnorna

Blodkören brinner igen

Liv Strömquists och **Ada Bergers** »Blod och Eld« spelades för fulla hus på Intiman i Malmö i fjol. Nu sätts pjäsen med det samspelade körverket upp på nytt. Dramat bygger på Strömquists geniala serieroman »Kunskapens frukt« från 2014 som är en satirisk skildring av det kvinnliga könets kulturhistoria. Den rappkäftade ensemblen gestaltar kollektivt alltifrån bångstyriga hästar ur flickböcker till Snövits ålders-krisande styvmor (som publiken till slut tvingas sympatisera med). Trots att »Blod och Eld« innehåller en större tyngd än Dramatens publikfriande »Liv Strömquist tänker på dig« så går det inte att hålla skrottåarna tillbaka när ensemblen på ett surrealistiskt sätt problematiserar det faktum att **Marilyn Monroe** dog utan att få en orgasm, eller när de sjunger en gospelartad hyllningssång till den frigjorda klitoris. Pjäsen visas på Malmö stadsteater 6–18 maj.

FOTO: EMMALISA PAULY

Klassanalys

med doft av hämnd

I sin senaste roman »Linjen« beskriver **Elise Karlsson** med sin behagligt strama stil en allt mer mulnande arbetspolitik. I hennes alldeles nyutgivna roman »Klass« finner läsaren återigen en svart samhällsskildring men med större och mer gripande intriger än tidigare. Huvudkaraktären Héléne söker sig till universitet för att få distans till uppväxten i Rinkeby. Istället dyker minnen och människor från hennes förflutna upp och tvingar sig in i hennes medvetande. En av dem är Mona. En före detta lärare som nu skor sig på att berätta om när hon arbetade i förorten. Hon romantiserar miljonprogrammet och framhäver sig själv som eldsjäl, och ilskan börjar gro i Héléne. Mona vill sätta ord på Hélénes uppväxt, hon vill stjäla och förvränga hennes berättelse. Något som inte får gå ostraffat förbi.

FOTO: SARA MAC KEY
OMSLAG: NATUR & KULTUR

Hustrurnas frirum utmanar könsnormer

Förra året vann **Alicia Vikander** en Oscar för sin gestaltning av den danska konstnären **Gerda Wegener** (1885–1940) i filmen »The Danish girl«. Nu ställs Wegeners största verk ut på Millesgården i Stockholm på en utställning med samma namn som filmen: »GERDA WEGENER & The Danish Girl«. Förmodligen för att Gerdas största musa var hennes make **Einar Wegener** sedermera hennes hustru **Lili Elbe**, som var den första personen

i världen att genomföra en könskorrigering. Konsten var deras frirum i ett samhälle där transsexualitet inte tilläts existera.

Millesgårdens museichef **Onita Wass** tycker att utställningen uppmuntrar besökaren att själv ifrågasätta normer och konventioner, och helt enkelt bli modigare i sitt eget liv.

– Gerda Wegener var modig som stod upp mot den tidens konventioner vad gällde konst; hon tordes blanda vad man ansåg vara »hög konst«, exempelvis porträtt, med »lägre konst« som reklam och modeillustrationer. Dessutom var hon modig som tordes trotsa den tidens idéer vad gäller kön och identitet, säger hon.

FOTO: MORTEN PORS

Ett krossat patriarkat till kaffet, tack!

»Vi organiserar ork! Vill du möta andra som vill förändra samhället med en antirasistisk, feministisk, intersektionell och normkritisk grund så är det här kaféet för dig. Låt oss orka tillsammans istället för att känna hopplöshet ensamma.« Så beskriver den kvinnoseparatistiska organisationen StreetGäris tillsammans med Föreningen Vildvuxen sitt gemensamma organisationskafé. Besökaren tar med sig egen mat och fika men kan köpa kaffe eller te för fem kronor koppen. Fika-stunderna hålls varje söndag 15–17 på Klara Södra Kyrkogata 20 i Stockholm. Målet med kaféet är att uppmuntra till och planera aktioner, diskussioner och demonstrationer, för att i längden påverka sakfrågor. Inte minst ska kaféet ge styrka i en värld där rasistiska och antifeministiska idéer får allt större genomslag.

– Många känner stort behov av att mötas och stärka sitt hopp och sin organisering. Vi lär oss av varandra och när vi behöver så skapar vi med varandra, säger **Farida Al-Abani**, en av StreetGäris skapare.

FOTO: FLICKR.COM

Jag hämtar **MOD** ur min övertygelse

Maxida Märak är rappare, jojkare och skådespelare. Hon slog ner som en meteorit i artistbranschen och har inga planer på att lämna den. Men det som kanske väger tyngst av alla hennes epitet är rättvisekämpe.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON | FOTO: SUMMIT MUSIC MANAGEMENT

Skiljer sig det motstånd du har fått som feminist från det hat du har mött som urfolksaktivist?

– Ja, det är faktiskt lite olika grupper som upprörs av min människorättsaktivism. De som vill tysta min kamp för urinvånare är oftast rasister, men de som kritiserar min feministiska kamp kallar sig inte sällan själva feminister. Motståndarna har i och för sig en sak gemensamt: de är obildade och ignoranta.

– Min bransch är extremt mansdominerad och kvinnan är alltid den avvikande, precis som att urinvånaren alltid exotiseras. Det ska alltid skrivas ut att jag är samisk och kvinna medan mannen alltid är norm. Adam Tensta har nog aldrig presenterats som en »manlig svensk rappare« till exempel.

Hur har du samlat mod till att höja din röst?

– Jag har nog alltid haft modet inom mig. Det handlar till stor del om hur jag uppfostrades men också om att jag har kommit till insikt om att alla inte kommer att tycka om mig, och det är helt okej! Det är den där spärren som många människor sitter på – skrällen för att omgivningen inte ska godkänna dem. Men alla kommer inte att tycka att du är snygg och alla kommer inte att gilla din musik. Sen jag var liten har jag vetat att jag inte TÅL orättvisor, och min övertygelse har gett mig mod. Har man ingen övertygelse blir det svårt att gå emot ett förtryck.

Hur gör man om man inte besitter din grundstyrka?

– Som jag brukar säga till min syster om hon har det svårt: »Du kan bestämma mer över din känslöström än vad du tror!« Jag var med om en personlig tragedi före jul och efter att ha gråtit ett tag ville jag vidare. Folk frågade »hur kan du redan ha slutat sörja?« men jag kände att det fanns två alternativ – antingen ligga kvar och gråta med vetskapen om att det inte förändrar situationen eller ta mig upp ur gropen. Det är samma sak med förtryck. Jag vet att en elak kommentar sätter sig hårdare än hundra positiva men det gäller att skifta fokus, försöka ta kontroll över psyket.

Det känns som att vargdebatten vilar just nu och även debatten kring gruvan, hur ser ditt engagemang kring de frågorna ut nu?

– Hela Sverige pratar om hur USA har behandlat sina urinvånare, framförallt nu i och med South Dakota pipeline (regeringens planer på att lägga en oljeledning tvärsöver urinvånarnas kulturmarker, red anm.). Folk oroas så mycket över tragedin som native americans genomlever men ingen tänker på sina egna natives. De som sätter agendan flyttar hela tiden fokus till andra länder. För mig är det glasklart att det är samma sak som händer här i Sverige. Även här ger man sig på marken och vattnet som tillhör urbefolkningen trots att det kan vara slutet för dem som bor där. Men jag tänker fortsätta att lyfta frågan och skriva om det!

DETTA HAR HÄNT

För två år sen sände SVT dokumentärserien »Sapmi sisters«, om hiphopduon som består av Maxida Märak och systemen Mimie. Sommaren därpå berättade Maxida i sitt sommarprat om sitt brinnande engagemang för sin ursprungsbefolkning: »Våra förfäder hade inte något ord för krig på samiska. Min generation har det«. Sen dess har hon varit i hetluften åtskilliga gånger.

I fjol vägrade Maxida och Mimie ta emot ett hederspris eftersom såväl grundarna (Jan Myrdalsällskapet) som de män deras priser blivit uppkallade efter (Robespierre och Lenin) var »vita gamla cis-gubbar«. Ett annat skäl var Jan Myrdals inställning till homosexualitet.

FOTO: HENRIK BLIND. MONTAGE: FREDRIK YDHAG | SVERIGES RADIO

”

Jag vet att en elak kommentar sätter sig hårdare än hundra positiva men det gäller att skifta fokus, försöka ta kontroll över psyket.

Barn som upplevt våld måste få bättre skydd. FOTO: FRIDA EKMAN

ARBETET MED ROKS FOKUS VÅLD OCH VÅRDNAD I FULL GÅNG

Den **16 februari** var det stor konferens i Stockholm med över 100 advokater, socionomer på socialtjänstens familjerätt samt representanter från olika kommuner på plats. Juristen **Eva Diesen** har på uppdrag av Roks skrivit rapporten och gått igenom domar i vårdnadsmål för att undersöka i vilken mån förekomsten av våld inverkar på utgången av vårdnadstvister. Eva Diesen menar att det mycket förvånande svaret är att tingsrätterna generellt sett bortser från våldet. Nu börjar Roks intensiva arbete med att påverka makthavare och beslutsfattare till att höja kompetensen om mäns våld mot kvinnor inom domstolsväsendet.

På gång...

VÄLKOMMEN TILL ROKS ÅRSMÖTE OCH RIKSTRÄFF I KARLSTAD 13-14 MAJ!

Nu är det snart dags för Roks högsta beslutande organ att avgöra inriktningen för vår feministiska, ideella sammanslutning av självständiga kvinnojourer och tjejjourer. Vartannat år hålls mötet i Stockholm och vartannat år står någon kvinno- och/eller tjejjour som värdinna ute i landet. I år är det Alla Kvinnors Hus i Karlstad som är värdinnejour. De hälsar alla varmt välkomna till Roks årsmöte och riksträff. Mer info på Roks intranät som du hittar via roks.se.

TEXTER
COLETTE VAN LUIK
PRESSEKRETERARE
ROKS

Roks årsmöte hålls i år i Karlstad. FOTO: FRIDA EKMAN

NYA WEBBEN SJÖSATT!

Hårt arbete ligger bakom Roks nya webb som sjösattes i januari. Förhoppningsvis är den både snyggare och mer användarvänlig än tidigare. Klicka gärna in och surfa runt. Funkar lika bra i padda, mobil som på vanlig dator.

Adress: **roks.se**

VISSTE DU ATT...

RÄTTELSE...

Fel om Roks i förra numret.

Roks grundades mycket riktigt 1984, men inte av Ebon Kram, som det påstods. Initiativet till att bilda Roks kom ur en kvinnogemenskap som delade sina erfarenheter av mäns våld och förtryck och det finns alltså ingen individuell grundare. Ebon Kram blev däremot Roks första ordförande. Vi ber om ursäkt för denna felskrivning.

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, är den enda riksorganisationen i Sverige som jobbar bara för och med kvinno- och tjejjourer. Organisationen är partipolitiskt och religiöst obunden med över 100 medlemsjourer. Den sjunde och nuvarande ordföranden heter Zozan Inci.

GRATTIS ALLA TJEJJOURER!

1996 startades den första tjejjouren för att stötta och stärka tjejer. Den 19 och 20 november förra året firade tjejjourerna att verksamheten fyllt 20 år med ett stort event i Stockholm då tjejer från hela landet kom för att festa, peppas och inspireras.

- Tjejer väljer ofta att kontakta en tjejjour för att vi är bra på att lyssna och stärka tjejer. Vi står alltid på tjejens sida och vet samt respekterar att det är hon som är experten på sitt eget liv, säger Malin Jenstav på Stockholms tjejjour, den allra äldsta tjejjouren i Sverige.

STARKA BUDSKAP

I firandet ingick att måla plakat med starka budskap. Plakaten användes sedan i den stora demonstrationen som arrangerades på Södermalm i Stockholm. Syftet var att synliggöra tjejjourernas arbete.

FOTON: EMMA PERSSON

VILKEN KONSERT!

Bandet Vo PAM, som startade som ett kollektiv av kvinnliga artister, höll en uppskattad konsert.

**Alla barn ska ges
förutsättningar att växa
upp till att bli välmående
individer, utan negativa
konsekvenser av
sin uppväxt.**

Maskrosbarn är en barnrättsorganisation som sedan 2015 stödjer barn som har föräldrar som mår psykiskt dåligt eller har ett missbruk. Vi vänder oss till ungdomar, 13–19 år, från hela Sverige.

Vi arbetar med direkta stödsatser till barn och för fram ungas perspektiv till myndigheter och beslutsfattare.